

NÄITÄ SUOMI MUREHTII

Ykkösuhaksi on noussut talouskriisi

Koronaviruspandemia on muuttanut suomalaisten näkemyksiä siitä, mitkä ovat merkittävimpiä Suomea, läheisiä ja itseä koskevia uhkia. Kärkipaikan uhkien listalla on ottanut uusi laajamittainen talouskriisi ja toisena listalla ovat pandemiat ja tarttuvat taudit.

Kaksi vuotta sitten ykköspaikalla uhkavertailussa ollut ilmaston lämpeneminen on nyt pudonnut neljänneksi. Sen edelle on uhkana kiilannut nyt myös hallitsematon siirtolaisaalto Eurooppaan.

Sotilaallista hyökkäystä tai yhteiskunnallisia levottomuuksia suomalaiset eivät pidä merkittävinä uhkina. Arviot kuitenkin muuttavat, jos kysytään, miten koronakriisin pitkittyminen vaikuttaisi uhka-arvioihin. Enemmistö pelkää yhteiskunnallisten levottomuuksien lisääntyvän pandemian pitkittyessä.

- ◆ Suomalaisista 77 prosenttia pitää uutta laajamittaista talouskriisiä maailmalla uhkana. Pandemioita ja tarttuvia tauteja pitää uhkana 72 prosenttia.
- ◆ Kaksi vuotta sitten 76 prosenttia piti ilmaston lämpenemistä uhkana, nyt enää 66 prosenttia. Ilmaston lämpenemistä koskevat uhka-arviot ovat laimentuneet erityisesti keskustan ja kokoomuksen äänestäjien keskuudessa.
- ◆ 69 prosenttia suomalaisista on sitä mieltä, että pandemian pitkittyessä yhteiskunnallisten levottomuuksien todennäköisyys kasvaa.

Suomalaisia eniten huolettavavaksi uhaksi on koronaviruspandemian puhjettua noussut uusi laajamittainen taluskriisi maailmalla. Elinkeinoelämän valtuuskunta EVAn Arvo- ja asennetutkimuksessa esitettyjen mahdollisten uhkien joukossa taluskriisi nousee jopa pandemioiden ja tarttuvien tautien edelle. Kysely toteutettiin pandemian pahimmassa vaiheessa 26.3.–3.4.2020, kun Suomessakin oli otettu käyttöön rauhan ajan historian laajamittaisimmat rajoitustoimet. Vastaukset kertovat, minkälaiset uhat suomalaisilla päällimmäisinä nousivat mieleen silloin, kun tieto tulevasta oli hyvin epävarmaa.

Suhtautumisessa uhkiin on tapahtunut huomionarvoisia muutoksia parin vuoden takaisesta, jolloin EVA viimeksi kysyi suomalaisten arvioita uhkatekijöistä. Tuolloin kansalaisten suurimpana huolenaiheena oli ilmaston lämpeneminen. Nyt ilmaston lämpeneminen on pudonnut huolenaiheiden listalla neljänneksi. Huolenaiheena sen on taluskriisin ja pandemioiden lisäksi ohittanut myös pelko uudesta hallitsemattomasta siirtolaisaalosta Eurooppaan.

Arvo- ja asennetutkimuksessa kysyttiin 15 mahdollisen tekijän kohdalla, kuinka suurina suomalaiset pitävät uhkia Suomen tai henkilökohtaisesti itsensä tai läheistensä kohdalla. Uutta taluskrii-

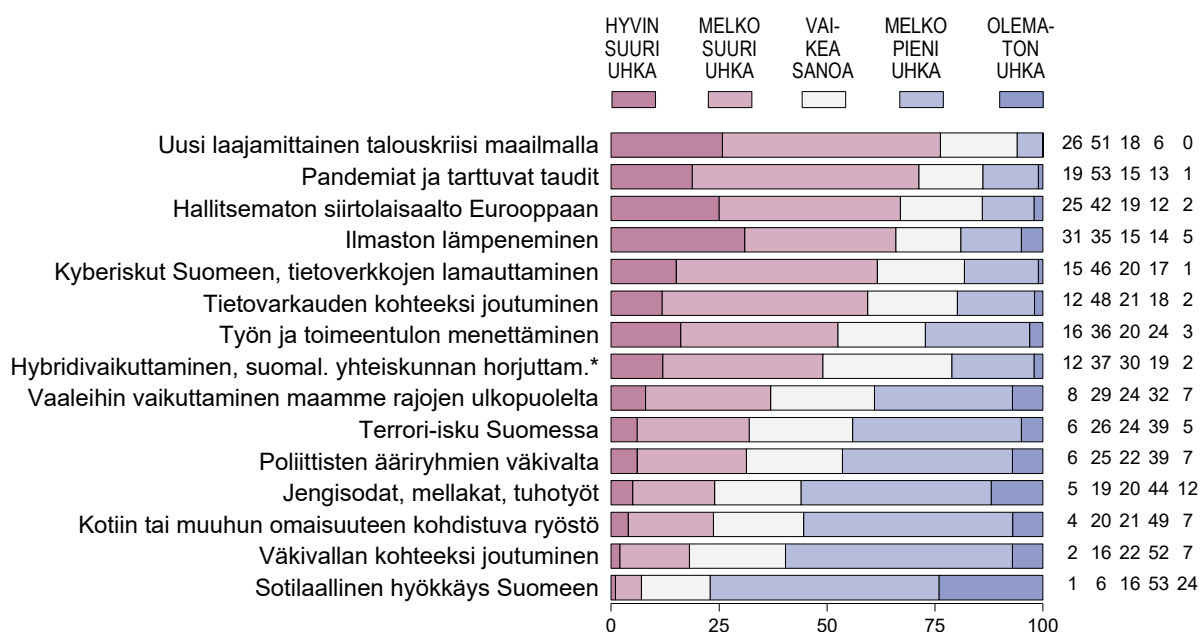
siä maailmalla sanoi pitävänsä uhkana kolme neljästä (77 %) suomalaisesta (Kuvio 1). Vain kuusi prosenttia ei pidä sitä uhkana.

Verrattuna vuonna 2018 sitten toteutettuun kyselyyn¹ taluskriisin uhka on noussut nyt ykköseksi kakkossijalta. Laajamittaista taluskriisiä osattiin pelätä jo kaksi vuotta sitten, mutta pandemian iskiessä talusuhka on noussut uudelle tasolle. Sitä uhkana pitävien osuus on kasvanut kahdessa vuodessa yhdeksän prosenttiyksikköä (Kuvio 2).

Laajamittaista taluskriisiä pidetään uhkana kaikissa väestöryhmissä, joskin vastaajan iän kasvaessa sitä uhkana pitävien osuus pienenee. Johtavassa asemassa olevista peräti 90 prosenttia pitää taluskriisiä uhkana (kaikki väestöryhmittäiset erittelyt löytyvät EVAn arvopankista osoitteesta www.eva.fi/arvopankki).²

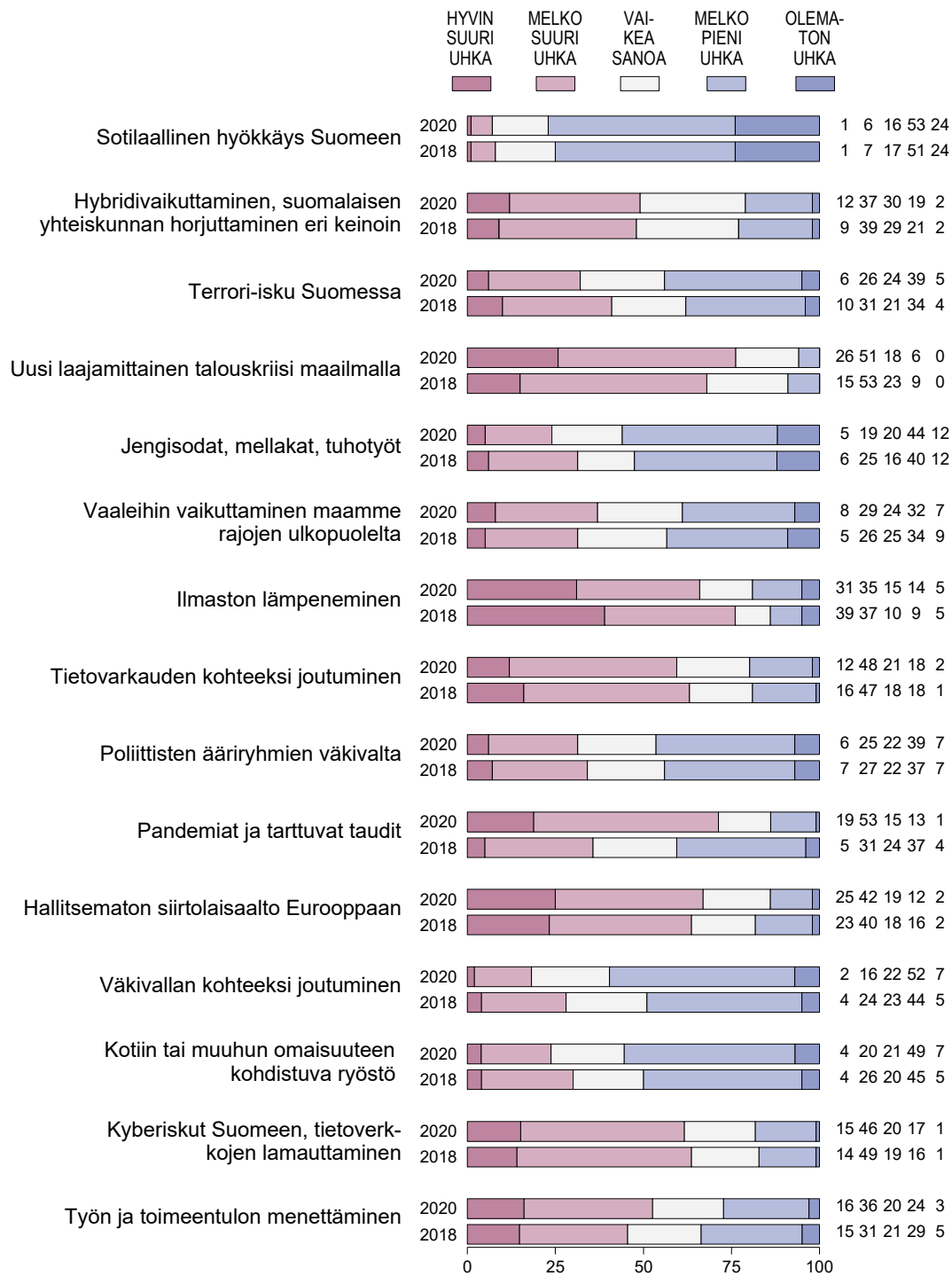
Pandemioita ja tarttuvia tauteja pitää uhkana vajaa kolme neljästä (72 %). 14 prosenttia sitä vastoin ei pidä niitä uhkana. Verrattuna kahden vuoden takaiseen suhtautumisessa pandemioiden on tapahtunut odotetusti iso muutos, joka kielii koronaviruspandemian shokkivaikutuksesta: laajamittaista pandemiaa ei osattu odottaa. Vuonna 2018 vain 36 prosenttia piti pandemiaa tai tarttuvia tauteja uhkana. Naisista suurempi osa (78 %) kuin miehistä (66 %) pitää pandemioiden uhkana.

KUVIO 1. Kuinka suurina pitää seuraavia uhkia Suomen tai henkilökohtaisesti itsensä/läheistensä kohdalla (%).

*Hybridivaikuttaminen, suomalaisen yhteiskunnan horjuttaminen eri keinoin

KUVIO 2. Kuinka suurina pitää seuraavia uhkia Suomen tai henkilökohtaisesti itsensä/läheistensä kohdalla (%).

EVA:n pandemiakevään 2020 Arvo- ja asennetutkimuksen kysely piirtää kokonaisuudessaan kuvan, jossa taloudelliset huolet nousevat suomalaisilla ohi terveydellisten huolien. Kun kansalaisilta kysyttiin, kuinka suurena uhkana he pitävät koronavirusepidemiaa toisaalta terveyden ja toisaalta talouden ja toimeentulon kannalta, talous nousi tällöinkin terveyden edelle.³ Tutkimuksessa selvisi myös, että suomalaiset näkevät talouden tulevan kehityksen melko

synkkänä, mutta ovat valmiita toimiin sen eteen, että talous saadaan jälleen käännettyä nousuun.⁴

Vaikka yleinen huoli taloudesta on laajaa, huoli omasta työstä ja toimeentulosta on huomattavasti vähäisempää. Puolet suomalaisista (52 %) pitää työn ja toimeentulon menettämistä uhkana, reilu neljännes (27 %) ei. Huolestuneiden osuus on tosin kasvanut kahden vuoden takaisesta selvästi, kuusi prosenttiyksikköä.⁵

Pandemian vuoksi käyttöön otetut rajoitustoimet ovat vaikuttaneet etenkin palvelusektoriin, mikä näkyy tuloksissa. Palvelualoilla useammin työskentelevät naiset (55 %) kokevat laajemmin uhkaa työn ja toimeentulon katoamisesta kuin miehet (48 %). Myös palveluissa useammin työskentelevien nuorimpien ikäluokkien (18–25- ja 26–35-vuotiaat) huoli työstä ja toimeentulosta on suurempaa kuin ikääntyneemmillä.

Suurimmat erot havaitaan kuitenkin sosioekonomisen aseman kohdalla. Työntekijät (63 %) ja yrittäjät (60 %) pitävät työn ja toimeentulon menettämistä selvästi useammin uhkana kuin johtavassa asemassa olevat (43 %) tai ylemmät toimihenkilöt (42 %). Toisaalta työttömät (71 %) ja opiskelijat (60 %) kokevat suurempaa huolta työstä ja toimeentulosta kuin eläkeläiset (39 %).

Punavihreätkin pelkäävät siirtolaisaalloa

Taluskriisin ja pandemioiden lisäksi suomalaisten enemmistön mielissä ovat uhat, jotka viime vuodet ovat hallinneet julkista keskustelua: siirtolaisaallo ja ilmastonmuutos. Nämä uhat myös jakavat kansalaisten näkemyksiä. Siinä missä taluskriisi ja pandemia ovat käytännössä kaikkien suomalaisten mielestä uhkia, nähdään siirtolaisaallon ja ilmastonmuutoksen kohdalla suuria mielipide-eroja.

Kaksi kolmesta (67 %) pitää hallitsematonta siirtolaisaalloa Eurooppaan uhkana. Toista mieltä on 14 prosenttia. Siirtolaisaalloa uhkana pitävien osuus on kasvanut hieman kahden vuoden takaisesta, jolloin 63 prosenttia piti sitä uhkana. Kehityskulku on mielenkiintoinen sikäli, että vuosien 2015–2016 laajamittaisen siirtolaisaallon jälkeen turvapaikanhakijoiden määrät ovat viime vuosina olleet maltillisia.⁶

Yksi selitys vahvistuneelle uhkakuvalle on mahdollinen huoli siitä, että pandemian seuraukset lähettäisivät tulevaisuudessa liikkeelle uuden siirtolaisten aallon Euroopan lähialueilta. Siirtolaistilanne on viimeiset vuodet pysynyt vahvasti poliittisessa keskustelussa eri Euroopan maissa, ja se näkyy ihmisten asenteissa näkemysten jakautumisena erityisesti poliittisen suuntautumisen mukaan.

Suurinta huoli siirtolaisaallosta on perussuomalaisten äänestäjien keskuudessa, joista 86 prosenttia pitää sitä uhkana. Suurta uuden siirtolaisaallon pelko on myös Liike Nytin (83 %), kokoo-

muksen (75 %) ja keskustan (70 %) äänestäjien keskuudessa. Vähäisintä siirtolaisaallon pelko on puolestaan vihreiden (50 %) ja vasemmistoliiton äänestäjien (47 %) joukossa. SDP:n (63 %), kristillisdemokraattien (62 %) ja RKP:n (58 %) äänestäjät suhtautuvat siirtolaisaallon uhkaan hieman huolettomammin kuin väestö keskimäärin.

Kun verrataan eri puolueiden kannattajien asenteisiin vuonna 2018, yllättävintä on se, että siirtolaisaalloa uhkana pitävien osuus on kasvanut erityisesti punavihreiden puolueiden ja keskustan äänestäjien joukossa.⁷

Vuonna 2018 vasemmistoliiton äänestäjistä vain 30 prosenttia piti siirtolaisaalloa uhkana, nyt 47 prosenttia. Vihreiden äänestäjistä tuolloin 39 prosenttia suhtautui siirtolaisaalltoon uhkana, nyt puolet (50 %). Keskustan äänestäjistä kaksi vuotta sitten 57 prosenttia piti siirtolaisaalloa uhkana, nyt 70 prosenttia.

Kokoomuksen ja SDP:n äänestäjien näkemyksissä ei ole tapahtunut isoja muutoksia. Sen sijaan perussuomalaisten kohdalla havaitaan yllätys. Siirtolaisaalloa uhkana pitävien osuus on pudonnut 97 prosentista 86:en. Perussuomalaisten äänestäjien asennemuutosta saattaa selittää se, että kahden vuoden takaiseen verrattuna puolueen kannatus on kaksinkertaistunut. Puolueen äänestäjiksi on todennäköisesti siirtynyt sellaisiakin, jotka eivät näe siirtolaisaalloa suurena uhkana.⁸

Paitsi äänestäjäryhmien kohdalla, eroja asenteissa havaitaan sukupuolen, iän ja sosioekonomisen aseman perusteella. Miehet pitävät siirtolaisaalloa yleisemmin uhkana (70 %) kuin naiset (63 %). Ikä vaikuttaa suhtautumiseen siten, että uhkana pitävien osuus kasvaa 46–55-vuotiaiden ikäluokkaan saakka tasaisesti ja on sitä vanhemmissa ikäluokissa aavistuksen pienempi. Johtavassa asemassa olevat (77 %) ja eläkeläiset (76 %) ovat enemmän huolissaan siirtolaisaallosta kuin muut sosioekonomiset ryhmät opiskelijoiden (54 %) ollessa näistä ryhmistä vähiten huolissaan siirtolaisaallosta.

Huoli ilmaston lämpenemisestä vähentynyt

Ilmaston lämpeneminen on toinen kysymys, joka jakaa ihmisten mielipiteitä väestöryhmittäin, vaikka selvä enemmistö pitää ilmiötä uhkana. Ilmaston lämpenemistä pitää uhkana kaksi kol-

Yllätys PS:n kannattajien siirtolaisasenteissa.

mesta (66 %) ja viidennes (19 %) on toista mieltä. Vuonna 2018 ilmaston lämpenemistä uhkana piti 76 prosenttia eli sitä uhkana pitävien osuus on pudonnut kymmenen prosenttiyksikköä.

Vihreiden (98 %) ja vasemmistoliiton (90 %) äänestäjistä lähestulkoon kaikki pitävät ilmaston lämpenemistä uhkana. Huoli ilmaston lämpenemisestä on laajaa myös SDP:n (78 %) kannattajien joukossa ja vain jonkin verran vähäisempää RKP:n (69 %), kristillisdemokraattien (67 %), keskustan (64 %) ja kokoomuksen (62 %) äänestäjien keskuudessa.

Toisessa ääripäässä sijaitsevat perussuomalaisen äänestäjät, joista vain vajaa kolmannes (31 %) pitää ilmaston lämpenemistä uhkana ja enemmistö (51 %) ei.

Ilmaston lämpenemisen kohdalla asennemuutoksia näyttäisi tapahtuneen erityisesti keskustan ja kokoomuksen äänestäjien kohdalla. Keskustan äänestäjistä ilmaston lämpenemistä piti

kaksi vuotta sitten uhkana 81 prosenttia, nyt enää 64 prosenttia. Kokoomuksen äänestäjistä sitä piti uhkana 77 prosenttia, nyt 62 prosenttia. Perussuomalaisen kohdallakin viimeksi uhkana ilmaston lämpenemistä piti vielä 40 prosenttia, nyt enää 31 prosenttia.

Suhtautumisessa ilmaston lämpenemiseen uhkana havaitaan poikkeuksellisen iso ero miesten ja naisten asenteissa. Naisista 78 prosenttia pitää ilmaston lämpenemistä uhkana, miehistä vain 54 prosenttia. Verrattuna kahden vuoden takaiseen naisten asenteissa on tapahtunut viiden prosenttiyksikön notkahdus, mutta miesten asenteissa on tapahtunut raju 15 prosenttiyksikön pudotus. Näyttää siltä, että monien miesten mielestä pitäisi nyt keskittyä taloutta koskevien uhkien hoitoon ja jättää ilmastonmuutoksen hoito vähemmälle.

Digitaaliset uhat ovat sukupolvikysymys

Siirtolaisaallon ja ilmaston lämpenemisen jälkeen seuraavaksi suurimmaksi uhaksi koetaan kyberiskut ja tietoverkkojen lamauttaminen, joita pitää uhkana 61 prosenttia. 18 prosenttia ei pidä näitä kysymyksiä uhkina. Kahden vuoden takaiseen muutosta asenteissa ei ole juuri tapahtunut.

Kyberiskujen pelko vaikuttaisi olevan yhteyksissä siihen, minkälaisessa asemassa työskentelee. Nimittäin johtavassa asemassa olevat (79 %)

ja yrittäjät (68 %) ovat selvästi toimihenkilöitä ja työntekijöitä enemmän huolissaan kyberiskuista. Tulos kielii tietoverkkojen häiriöttömän toiminnan tärkeydestä kaikille suomalaisille organisaatioille. Niin julkisen kuin yksityisen sektorin toiminta lamaantuisi ilman toimivia tietoverkkoja. Vastuuasemissa olevat johtajat ja yrittäjät tietävät tämän.

Siihen nähden on jopa hieman yllättävää, että näiden lisäksi kyberiskut huolettavat paljon myös eläkeläisiä (73 %). Tämä tosin saattaa selittyä sillä, että huoli kyberiskuista kasvaa ylipäätään melko tasaisesti iän karttuessa. Nuorimmassa 18–25-vuotiaiden ryhmässä vähemmistö (46 %) pitää kyberiskuja uhkina, kun yli 65-vuotiaista 71 prosenttia pitää niitä uhkina.

Tulos on sikäli epäintuitiivinen, että nuorempien ikäluokkien odottaisi olevan diginatiiveina tietoisempia digitaalisiin alustoihin liittyvistä turvallisuusuhista. Kysely paljastaa kuitenkin, että nuorin ikäluokka on myös huolettomien mitä tulee tietovarkauden kohteeksi joutumiseen, joka on yksilötasolla sukua sille, että yritys tai muu organisaatio joutuu kyberhyökkäyksen kohteeksi.

Tietovarkauden kohteeksi joutumista pitää uhkana 60 prosenttia suomalaisista ja sen torjuu uhkana viidennes (20 %). 18–25-vuotiaat erottuvat jälleen joukosta, heistä selvästi harvempi (48 %) on huolissaan tietovarkaudesta omalla kohdalla. Kaikissa muissa ikäryhmissä vähintään 10 prosenttiyksikköä suurempi osuus pitää tietovarkauden kohteeksi joutumista uhkana. Henkilökohtaisenkin tietoturvan kohdalla erottuvat johtavassa asemassa olevat, joista 74 prosenttia on huolissaan tietovarkauden kohteeksi joutumisesta. Tätä selittää se, että johtavassa asemassa olevalla on eniten menetettävää niin henkilökohtaisen tietovarkauden kuin kyberiskunkin kohdalla.

Sotilaallista hyökkäystä harva pelkää

Suomalaisten uhkaprofiili on siinä mielessä säilynyt vakaana kahden vuoden takaiseen, että kovat väkivaltaan, yhteiskunnalliseen epävakauteen ja sotilaallisiin uhkiin liittyvät uhat löytyvät edelleen suomalaisten arvioissa vähäisimpien uhkien joukosta, eikä enemmistö pidä niitä uhkina.

Kovista uhista korkeimmalle nousee hybridivaihtaminen ja suomalaisten yhteiskunnan horjuttaminen eri keinoin. Hybridisodankäynnin keinot ovat rantautuneet suomalaisen julkiseen keskusteluun viimeistään Venäjän Ukrainan-invaasion

Miesten mielestä ilmastoasiat pitäisi jättää vähemmälle.

myötä. Niillä tarkoitetaan sotilaallisten, taloudellisten, poliittisten ja muiden ei-fyysisten toimien hyödyntämistä poliittisten päämäärien saavuttamiseksi.⁹

Hybridivaikuttamista pitää uhkana 49 prosenttia suomalaisista ja 21 prosenttia ei pidä sitä uhkana. Yli 65-vuotiaat suhtautuvat uhkaan muita vakavammin, kuten myös johtavassa asemassa olevat, ylemmät toimihenkilöt ja eläkeläiset. Hybridivaikuttamiselle läheistä sukua oleva vaaleihin vaikuttaminen maamme rajojen ulkopuolelta huolestaa 37 prosenttia, mutta hieman useampi (39 %) ei pidä sitä uhkana. Molempien edellä mainittujen uhkien kohdalla miesten uhka-arvio on suurempi kuin naisten.

Terrori-iskua Suomessa pitää uhkana kolmannes (32 %), mutta 44 prosenttia ei pidä sitä uhkana. Terrori-iskun pelko on vähentynyt edellisestä mittauksesta selvästi, yhdeksällä prosenttiyksiköllä. Tähän vaikuttanee se, että vuonna 2018 oli vielä melko tuoreessa muistissa ensimmäinen Suomessa terroristisessa tarkoituksessa toteutettu islamistisesti motivoitunut isku.¹⁰

Terrori-iskua pitävät uhkana erityisesti perussuomalaisten äänestäjät (56 %). Muut väestöryh-

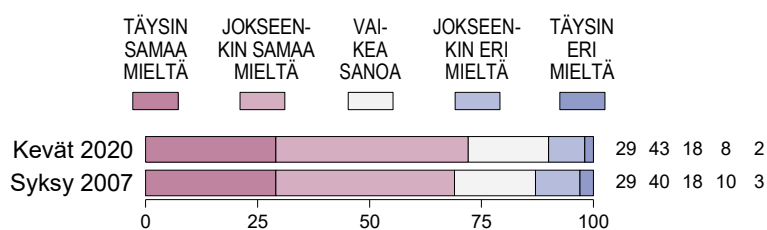
mät eivät kuitenkaan yhdy näin voimakkaaseen uhkakuvaan. Vasemmistoliittoa ja vihreitä äänestävien enemmistö painottaa terrorismin uhan pienuutta.

Asetelma kääntyy, kun uhkatarkastelun kohteeksi otetaan poliittisten ääriyhmien väkivalta. Uhkakuvan voimakkuus vastaa terrorismia (31 % korostaa uhkaa, 46 % ei), mutta poliittista väkivaltaa pelkäävät nyt selvästi muita enemmän juuri vasemmistoliiton (58 %) ja vihreiden (48 %) äänestäjät. Nämä puolueet ovat pitäneet julkisuudessa esillä äärinationalistien muodostamaa uhkaa.¹¹ Toisaalta äärinationalistien väkivalta on usein kohdistunut juuri esimerkiksi vasemmistolaisiin.¹²

Uhkakuvat lievenevät, kun katse käännetään muihin mahdollisiin kotimaisiin levottomuuksiin. Jengisotia, mellakoita ja tuhotöitä pitää uhkana enää vain neljännes (24 %) ja selvä enemmistö (56 %) pitää niiden uhkaa pienenä.

Suomalaisten yleisestä turvallisuudentunteesta kielii se, että henkilökohtaiseen turvallisuuteen kohdistuvat uhat koetaan varsin pieniksi. Kotiin tai muuhun omaisuuteen kohdistuvaa ryöstöä pitää uhkana neljännes (24 %). Enemmistö (56 %) arvioi ryöstetyksi joutumisen uhan pieneksi. Väki-

KUVIO 3. Epidemiat, ympäristön saastuminen ja luonnonmullistukset ovat maallemme sotilaallisen voimankäytön uhkaa suurempia turvallisuusuhkia (%).

Sotilaallinen uhka ei ole akuutti

Tällä hetkellä on sotilaallista uhkaa käsin kosketeltavampiakin uhkia. Uhkakyselyn kokonaiskuva tarkentuu, kun tutkitaan suomalaisten suhtautumista väitteeseen, jonka mukaan epidemiat, ympäristön saastuminen ja luonnonmullistukset ovat maallemme sotilaallisen voimankäytön uhkaa suurempia turvallisuusuhkia (Kuvio 3). Koetun sotilaallisen uhan vähäisyys selittyy osaltaan sillä, että epidemioita ja ympäristöön liittyviä uhkia pidetään tällä hetkellä paljon akuutimpina kysymyksinä. Kyse on siis ihmisten mielissä uhkakuvien vertailusta keskenään.

Vajaa kolme neljästä suomalaisesta (72 %) on väitteen kanssa samaa mieltä. Toista mieltä on vain joka kymmenes (10 %). Arvio ei ole juurikaan muuttunut edelliseen, vuoden 2007, mittaukseen nähden.

Näkemyseroja kuitenkin löytyy erityisesti sukupuolen ja poliittisen suuntauksen perusteella. Naisista 80 prosenttia korostaisi niin sanottuja ”pehmeitä” turvallisuusuhkia ”kovien” sotilaallisten uhkien sijaan, mutta miehistä samaa mieltä on selvästi harvempi (64 %). Suurimmat suhtautuuserot löytyvät jälleen puolueiden äänestäjäryhmistä. Vihreiden (94 %) ja vasemmistoliiton (91 %) kannattajien mielestä terveyden ja ilmaston ensisijaisuus on itsestään selvä, mutta perussuomalaisten äänestäjistä paljon harvempi (53 %) yhtyy tähän kantaan.

vallan kohteeksi joutumista pitää uhkana vajaa viidennes (18 %), ja 59 prosenttia pitää uhkaa pienenä. Molempien tekijöiden kohdalla uhka-arvio on pudonnut kahden vuoden takaisesta.

Kaiken kaikkiaan suomalaisten kotimaiset ja arkisemmat uhkakuvat koetaan nyt kautta linjan aiempaa vähäisemmiksi (ks. Kuvio 2 edellä). Nyt korostuvat maamme rajojen ulkopuolelta tulevat uhkakuvat. Yksi asia tekee kuitenkin poikkeuksen.

Viimeisellä sijalla uhkien listalla on samoin kuin kaksi vuotta sitten sotilaallinen hyökkäys Suomeen. Sitä pitää uhkana vain seitsemän prosenttia väestöstä. Kolme neljästä (77 %) pitää uhka pienenä. Suomalaiset ovat väestöryhmään katsomatta varsin yksimielisiä siitä, että sotilaallista uhkaa Suomeen ei kohdistu.¹³

Suomalaisten arvioon sotilaallisesta uhasta saattaa vaikuttaa luottamus puolustusvoimien näkemukseen, jonka mukaan maahamme kohdistuvan hyökkäyksen uhka on vähäinen.¹⁴ Kun lisäksi otetaan huomioon, että suomalaisten luottamus viranomaisiin on yleensä korkeaa ja puolustusvoimiin erityisen suurta, viralliseen näkemukseen halutaan uskoa.¹⁵

Yhteiskunnalliset levottomuudet pelottavat

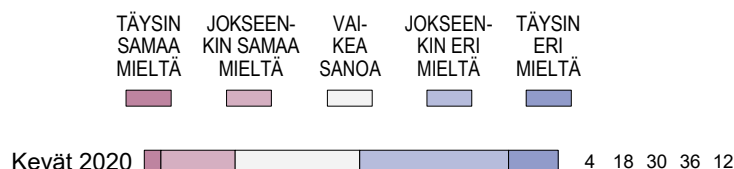
Koronaviruspandemia ei vaikuttaisi muuttaneen suuresti suomalaisten käsityksiä siitä, mitkä ovat merkittäviä uhkia. Talouskriisin pelko oli jo kaksi vuotta sitten melko suurta. Pandemian iskiessä on luonnollista, että järjestys on muuttunut: ilmastonmuutos ja siirtolaisaalto ovat uhkina saaneet väistyä akuutimpien uhkien tieltä.

Pandemian aiheuttamiin mahdollisiin lisäuhkiin suomalaiset vaikuttavat enimmäkseen suhtautuvan melko rauhallisesti, joskin myös epätietoisuus tulevasta on kyselyajankohtana keväällä 2020 ollut melko suurta. Vain reilu viidennes (22 %) epäilee, että pandemia johtaa tulevaisuudessa puutteeseen perustarvikkeista (Kuvio 4a). Enemmistö ei kuitenkaan liioin torju skenaariota huoltovarmuuden notkahduksesta, sillä eri mieltä sen toteutumisesta on alle puolet (48 %).

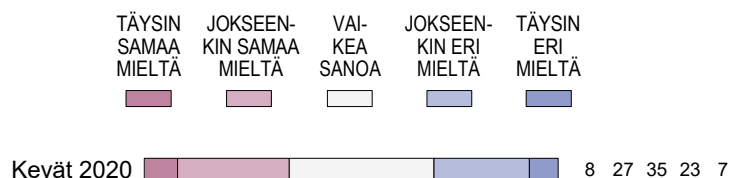
Nyt tiedämme, että Suomessa ei pandemian vuoksi syntynyt kotitalouksille minkäänlaista puutetta, joskin itsehoitolääkkeiden myyntiä rajoitettiin niiden saatavuuden turvaamiseksi. Sitä vastoin

KUVIO 4. Arviot pandemian uhkavaikutuksista

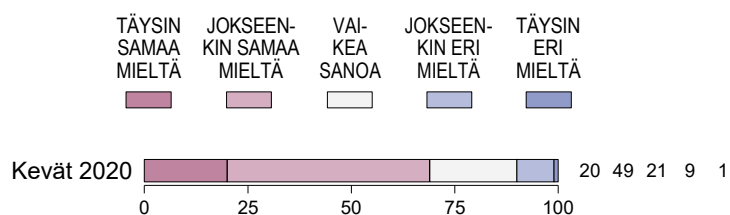
a. "Pandemia johtaa tulevaisuudessa puutteeseen perustarvikkeista" (%).

b. "Pandemian pitkittyessä sotilaallisten konfliktien todennäköisyys kasvaa" (%).

c. "Pandemian pitkittyessä yhteiskunnallisten levottomuuksien todennäköisyys kasvaa" (%).

sairaaloissa ja vanhustenhuollon yksiköissä suojavarusteiden saatavuus oli ongelma pandemian akuuteimmassa vaiheessa.

Edellistä suurempi osa (35 %) epäilee, että pandemian pitkittyessä sotilaallisten konfliktien todennäköisyys kasvaa (Kuvio 4b). Vastausjakauma jää avoimeksi, sillä tätä kehitystä epäilee 30 prosenttia ja reilu kolmannes (35 %) ei ota kantaa konfliktien lisääntymisen todennäköisyyteen.

Kuitenkin peräti 69 prosenttia suomalaisista on sitä mieltä, että pandemian pitkittyessä yhteiskunnallisten levottomuuksien todennäköisyys kasvaa (Kuvio 4c). Vastakkaisella kannalla on vain 10 prosenttia.

On huomattava, että kaikki tarkasteltavat mahdolliset kehityskulut ovat varsin spekulatiivisia ja niihin liittyy paljon epävarmuutta. Sen osoittaa myös epätietoisien suuri osuus. Yhteiskunnallisten levottomuuksien todennäköiseksi arviointi poikkeaa merkittäväällä tavalla siitä, miten suomalaiset arvioivat yleisesti vastaavia uhkia (Ks. Kuvio 1 edellä). Tämä selittyy todennäköisesti sillä, että väitteeseen sisältyy oletus, että pandemia ei olisi vain ohimenevä ilmiö, vaan vaikuttaisi pitkällä aikavälillä. Suomalaisten arviot uhista vaikuttaisivatkin perustuvan vahvasti oletukselle, että akuutti terveydellinen kriisi ohitetaan kohtuullisen nopeasti, jonka jälkeen siirrytään taloudellisen kriisin hoitoon.

Uhkien arviointi vaikuttaisi siis riippuvan merkittäväällä tavalla siitä, miten maailman oletetaan yleisesti ottaen kehittyvän. Lyhyellä aikavälillä tilanne nähdään pessimistisenä, mutta pidemmällä aikavälillä vallitsee optimismi: halu uskoa siihen, että tilanne kääntyy paremmaksi.¹⁶

Näin kysely tehtiin

Tulokset perustuvat 2 060 henkilön antamiin vastauksiin. Tulosten virhemarginaali on koko väestön tasolla 2–3 prosenttiyksikköä kumpaankin suuntaan. Tiedot kerättiin 26.3.2020–3.4.2020. Vastaajat edustavat koko maan 18–70-vuotiasta väestöä. Aineisto on kerätty Taloustutkimuksen internet-paneelilla ja painotettu edustamaan väestöä iän, sukupuolen, asuinalueen, koulutuksen, ammatin tai aseman, toimialan ja puoluekannatuksen mukaan. Aineiston tilastollisen jatkoanalyysin on tehnyt Yhdyskuntatutkimus Oy, joka on laatinut myös tulosgrafiikan. Tulokset ja niiden tarkemmat väestöryhmittäiset erittelyt löytyvät EVAn kotisivuilta. EVAn Arvo- ja asennetutkimuksia on tehty vuodesta 1984. Tuloksiin voi tutustua osoitteessa www.eva.fi/arvopankki.

VIITTEET

- 1 Ks. Metelinen (2018).
- 2 RKP:n äänestäjät erottuvat väestöryhmistä muihin verrattuna selvästi pienemmällä osuudella, jotka pitävät laajamittaista talouskriisiä uhkana (54 %). Koska RKP:n äänestäjät ovat väestöryhmänä otannassa pieni osuus, poikkeamaan pitää suhtautua varauksella.
- 3 Haavisto (2020a).
- 4 Metelinen (2020).
- 5 Tämä on linjassa sen kanssa, että vain 42 prosenttia pitää koronavirusepidemiaa omalla kohdallaan uhkana työn ja toimeentulon kannalta, mutta suomalaisten kohdalla yleensä sitä pitää uhkana 87 prosenttia. Ks. Haavisto (2020a).
- 6 Eurostat (2020).
- 7 Äänestäjäryhmäkohtaisiin vaihteluihin kyselyissä pitää suhtautua varauksella muun muassa siksi, että eri äänestäjäryhmien välillä tapahtuu siirtymiä ja osa äänestäjäryhmistä voi jäädä otannaltaan pieniksi.
- 8 Lokakuussa 2018 perussuomalaisten kannatus oli Ylen Taloustutkimuksella teettämän kannatusmittauksen mukaan alle 10 prosenttia ja maaliskuussa 2020 se oli yli 20 prosenttia. Ks. Yle (2020).
- 9 Salenius-Pasternak ja Limnell (2015).
- 10 Yle (2017).
- 11 Ks. esim. Kansan Uutiset (2019).
- 12 Ks. Yle (2013).
- 13 Ainoa merkittävä poikkeus ovat kristillisdemokraattien äänestäjät, joista 36 prosenttia pitää sotilaallista hyökkäystä Suomeen uhkana. Koska kyse on kuitenkin melko pienestä väestöryhmästä, poikkeukseen on suhtauduttava varauksella.
- 14 Esimerkiksi puolustusministeri Antti Kaikkonen ja silloinen puolustusvoimain komentaja Jarmo Lindberg ovat lausuneet, ettei Suomeen kohdistu välitöntä sotilaallista uhkaa Venäjältä. Ks. esim. Ruotuväki (2019) ja Helsingin Sanomat (2016).
- 15 Haavisto (2020b).
- 16 Tästä optimismista kertovat myös suomalaisten odotukset talouskriisin kehitykseltä. Enemmistö suomalaisista näkee taloustilanteen synkkänä vuoden päästä, mutta hyvänä jo kahden vuoden kuluttua. Ks. Metelinen (2020).

LÄHTEET

- Eurostat (2020). Asylum and first time asylum applicants by citizenship, age and sex Annual aggregated data (rounded), http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_asyappctza&lang=en, haettu 26.6.2020.
- Haavisto (2020a). Suomalaiset pelkäävät koronan vaikutuksia muihin, mutta eivät ole kovin huolissaan itsestään, <https://www.eva.fi/blog/2020/04/16/suomalaiset-pelkaavat-koronan-vaikutuksia-muihin-mutta-eivat-ole-kovin-huolissaan-itsestaan/>, haettu 26.6.2020.
- Haavisto (2020b). Poliitiikan poikkeustila, Koronakriisi yhdisti suomalaiset, EVA Analyysi No 81.
- Helsingin Sanomat (2016). Komentaja Lindberg: ”Suomeen ei kohdistu välitöntä sotilaallista uhkaa”, <https://www.hs.fi/politiikka/art-200002907157.html>, haettu 26.6.2020.
- Kansan Uutiset (2019). Vasemmiston ja vihreiden nuoret: Poliisi toimii oikein kieltäessään natsimarssin, <https://www.kansanuutiset.fi/artikkeli/4180340-vasemmiston-ja-vihreiden-nuoret-poliisitoimii-oikein-kieltaessaan-natsimarssin>, haettu 29.6.2020.
- Metelinen (2018). Suomen Nato-jäsenyyden kannatus on pysynyt liikimain ennallaan, <https://www.eva.fi/blog/2018/11/28/suomen-nato-jasenyyden-kannatus-on-pysynyt-liikimain-ennallaan/>, haettu 26.6.2020.
- Metelinen (2020). Sisukkaina savottaan, Suomalaiset ovat valmiita tinkimään eduistaan talouskurimuksen selttämiseksi, EVA Analyysi No 82.
- Ruotuväki (2019). Suomi ei koe välitöntä sotilaallista uhkaa Venäjältä, <https://ruotuvaki.fi/-/suomi-ei-koe-valitonta-sotilaallista-uhkaa-venajalta->, haettu 26.6.2020.
- Salenius-Pasternak, C. ja Limnell, J. (2015). Suomi hybridisodankäynnin kohteena, Yhteiskunnallisia haavoittuvaisuuksia ja sotilaallisella voimalla uhkaamista, FIIA Comment 6/2015.
- Yle (2013). Suojelupoliisi: ”Jyväskylän kaltainen isku ei yllätys”, <https://yle.fi/uutiset/3-6475257>, haettu 29.6.2020.
- Yle (2017). Poliisi vahvistaa: Turun puukottajalla kymmenen uhria – Useita poliisioperaatioita, neljä otettu kiinni, <https://yle.fi/uutiset/3-9785468>, haettu 26.6.2020.
- Yle (2020). Puolueiden kannatusarvot, Toukokuu 2020 (11.5.2020–2.6.2020).

EVA Analyysin *Näitä Suomi murehtii* kirjoittaja

EVA:n toimituspäällikkö
SAMI METELINEN

ELINKEINOELÄMÄN VALTUUSKUNTA

Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA on elinkeinoelämän ajatuspaja, jonka tavoitteena on edistää yhteiskunnan pitkän aikavälin menestystä. EVA toimii elinkeinoelämän ja yhteiskunnan vaikuttajien kohtaamispaikkana.

EVA tuottaa tietoa ja uusia näkökulmia julkiseen keskusteluun.

EVA Analyysit ottavat kantaa ajankohtaisiin kysymyksiin ja tarjoavat ratkaisuja yhteiskunnallisiin ongelmiin.

Analyytit löytyvät EVA:n kotisivuilta www.eva.fi.

ISSN 2342-0774 (Painettu) • ISSN 2342-0782 (PDF)